

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO
N U T A R I M A S

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS
ĮSTATYMO (2004 M. LIEPOS 1 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS
RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI**

2010 m. rugsėjo 29 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės atstovams Seimo nariui Juliui Sabatauskui ir advokatui Gyčiui Kaminskui,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo nariui Vaidotui Bacevičiui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2010 m. rugsėjo 14 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 35/2008 pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą (Nr. 1B-41) ištirti:

1) ar Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. liepos 1 d. priimtas Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo procedūrą neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

2) ar Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui;

3) ar Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, taip pat nėra nustatyta pareiga nemokamai prijungti vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

n u s t a t ė:

I

Pareiškėjas – Seimo narių grupė kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti:

1) ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo procedūrą neprieštarauja Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

2) ar Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalis neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui;

3) ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, taip pat nėra nustatyta pareiga nemokamai prijungti vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

II

Pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymas grindžiamas šiais argumentais.

1. Pareiškėjas nurodo, kad pagal Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo 4 straipsnio 5 dalį (1996 m. liepos 2 d. redakcija) derinamas ekonominius santykius reguliuojančio teisės akto projektas turi būti įvertinamas antikorupciniu požiūriu, o pagal Lietuvos Respublikos Seimo statuto 135 straipsnio (2004 m. lapkričio 9 d. redakcija) 3 dalį kartu su įstatymo projektu turi būti pateikiamas aiškinamasis raštas, kuriame nurodoma, kokią įtaką įstatymas turės korupcijai. Pareiškėjas teigia, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas antikorupciniu požiūriu vertintas nebuvo, o šio įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra nurodyta, kokią įtaką įstatymas turės korupcijai. Dėl to, jo nuomone, Seimo 2004 m. liepos 1 d. priimtas Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką prieštarauja Konstitucijai.

2. Pareiškėjas savo abejonę dėl Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui grindžia tuo, kad, jo nuomone, ginčijamoje nuostatoje įtvirtinus kainodarą, pagal kurią, skaičiuojant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas, turi būti atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, yra sudarytos prielaidos pačioms įmonėms nepagrįstai daryti įtaką elektros energijos kainai.

Pareiškėjas, remdamasis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, teigia, kad valstybė monopolinę ūkinę veiklą privalo reguliuoti įstatyme nustatydamas atitinkamus reikalavimus monopolininkui, taikydama specialiąsias vartotojų interesų gynimo priemones, t. y. ribodama galimybes nustatyti diskriminacines kainas, nustatydamas monopolinės rinkos prekių kainų dydžius, tarifus, prekių kokybę, kitus reikalavimus monopoliniam ūkio subjektui ir kt.

3. Savo abejonę dėl Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn (šios prievolės aktualumas pasireiškia prijungiant vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų), atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui pareiškėjas grindžia tuo, kad, pasak jo, tokią teisės spraga draudžiama pagal oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, daugiausia išdėstytas Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarime, kuriame buvo sprendžiama dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo nuostatų atitikties Konstitucijai. Pareiškėjo nuomone, Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimo nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos ir Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) įtvirtintam teisiniam reguliavimui. Taip pat, pasak pareiškėjo, prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) turi būti nustatyta dėl to, kad tokia prievolė turi būti nustatyta pagal Europos Sąjungos teisę.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens –

Seimo atstovo Seimo nario V. Bacevičiaus rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką, Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ir šio įstatymo 43 straipsnio 3 dalis pareiškėjo nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme nesukonkretinta, kokius veiksmus reikia atlikti siekiant teisės aktų projektus įvertinti antikorupciniu požiūriu. V. Bacevičiaus nuomone, Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas priimtas nepažeidžiant įstatymų leidybos procedūrų: Lietuvos Respublikos Vyriausybė, prieš pateikdama Seimui, šį įstatymo projektą suderino su ministerijomis, kitomis valstybės institucijomis; kartu su šio įstatymo projektu Seimui buvo pateiktas tinkamai parengtas aiškinamasis raštas; įstatymo projekto svarstymas Seime vyko pagal nustatytas procedūras ir buvo viešas; svarstymo Seime metu Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba pastabų ir pasiūlymų dėl šio įstatymo projekto nepateikė.

Tai, kad kartu su ginčijamo įstatymo projektu Seimui pateiktame aiškinamajame rašte nėra minima, jog teikiamas įstatymo projektas buvo vertintas antikorupciniu požiūriu, dar nereiškia, kad tai nebuvo padaryta. V. Bacevičius atkreipia dėmesį į tai, kad teisinis reguliavimas, pagal kurį įstatymo projekto aiškinamajame rašte turi būti nurodoma, „kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai“, Seimo statuto 135 straipsnio 3 dalyje nustatytas tik Seimui priėmus 2004 m. lapkričio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo statutą „Dėl Seimo statuto 4, 9, 10, 12, 15, 44, 46, 49, 61, 68, 78, 113, 135, 136, 137, 138, 145, 149, 151, 152, 155, 156, 162, 163, 164 straipsnių, trisdešimt aštuntojo ir trisdešimt devintojo skirsnių pakeitimo ir papildymo, statuto papildymo 44¹ straipsniu ir dvidešimt septintuoju¹ skirsniu bei 40 skirsnio pripažinimo netekusiu galios“.

2. Monopolijos elektros energetikoje buvimas ar atitinkamų reikalavimų monopolininkui taikymas savaime nereiškia, kad ginčijamos Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies nuostatos prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4 daliai. Šią poziciją suinteresuoto asmens atstovas grindžia oficialiąja konstitucine doktrina, išdėstyta Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 1996 m. kovo 15 d., 1996 m. sausio 24 d., 2000 m. spalio 18 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. kovo 5 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimuose.

Suinteresuoto asmens atstovas teigia, kad, Seimui 2009 m. kovo 19 d. priėmus Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 2, 5, 6, 43, 44 ir 48 straipsnių pakeitimo įstatymą, yra panaikintos ydingos Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies nuostatos. Taip pat jis nurodo, kad pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies (2009 m. kovo 19 d. redakcija) nuostatas perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų viršutinės ribos, atsižvelgiant į turto vertę, neturėtų nepagrįstai didėti.

3. V. Bacevičiaus nuomone, tais atvejais, kai vartotojų lėšomis įrengtų infrastruktūros objektų savininkai išreiškia valią perleisti juos monopolininko nuosavybėn, monopolininkas privalo už šiuos objektus atlyginti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso šeštos knygos IV dalies XXIII skyriuje ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka, todėl papildomo teisinio reguliavimo šiuo klausimu nereikia.

IV

Rengiant bylą teisminiam nagrinėjimui paaiškinimus pateikė specialistai – Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko pavaduotojas Danas Janulionis ir šios komisijos vyriausiasis patarėjas Vygantas Vaitkus.

V

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Seimo narių grupės atstovai Seimo narys J. Sabatauskas ir advokatas G. Kaminskas, suinteresuoto asmens – Seimo atstovas Seimo narys V. Bacevičius iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, atsakė į klausimus ir pateikė papildomus paaiškinimus.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjo ir į klausimus atsakė specialistas Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko pavaduotojas D. Janulionis.

Konstitucinis Teismas

k o n s t a t u o j a :

I

1. Pareiškėjas – Seimo narių grupė Konstitucinio Teismo prašo ištirti:

1) ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo procedūrą neprieštarauja Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

2) ar Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalis neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui;

3) ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, prijungiant vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, taip pat nėra nustatyta pareiga nemokamai prijungti vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Elektros energetikos įstatymą. Šis įstatymas, išskyrus 47 straipsnį, įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d. (46 straipsnis).

Elektros energetikos įstatyme (2000 m. liepos 20 d. redakcija) *inter alia* buvo nustatyta:

– šis įstatymas reguliuoja elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo Lietuvos Respublikoje pagrindus atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės reikalavimus, taip pat elektros energijos paslaugų teikėjų ir vartotojų santykius bei sąlygas konkurencijai plėtoti elektros energetikos sektoriuje (1 straipsnis);

– pagrindiniai šio įstatymo tikslai: 1) teisiškai reglamentuoti elektros energetikos sektoriaus ūkio subjektų teises, pareigas bei tarpusavio santykius; 2) sukurti teises sąlygas konkurencijai pagrįstai elektros energijos rinkai funkcionuoti, sąžiningos konkurencijos tarp gamintojų ir tiekėjų principams įtvirtinti; 3) užtikrinti ir skatinti elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir vartojimo efektyvumą; 4) užtikrinti patikimą elektros energijos gamybą, perdavimą ir skirstymą; 5) užtikrinti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas, susijusias su visuomenės saugumu, aplinkos apsauga ir elektros energijos gamyba naudojant vietinius, atsinaujinančius bei atliekinius energijos išteklius, ir nustatyti objektyviai pagrįstus, aiškius ir skaidrius reikalavimus bei įpareigojimus elektros energetikos sektoriuje; 6) skatinti elektros energijos vidaus rinkos plėtrą, elektros energijos eksportą, modernizuoti rinkos įgyvendinimo technines priemones, plėtoti kainodaros aiškumą ir skaidrumą; 7) sukurti tinkamas sąlygas investicijoms į elektros energetikos sektorių; 8) skatinti aplinkai nekenksmingų elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo technologijų plėtrą (3 straipsnis).

3. Seimas 2004 m. liepos 1 d. priėmė Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeistas ir nauja redakcija išdėstytas Elektros energetikos įstatymas (2000 m. liepos 20 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Šis įstatymas, kurio

atitiktis Konstitucijai atitinkama apimtimi yra ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, įsigaliojo 2004 m. liepos 10 d.

Pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 1 straipsnį šis įstatymas nustato elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo Lietuvos Respublikoje reguliavimo pagrindus, taip pat elektros energijos paslaugų teikėjų ir vartotojų santykius bei sąlygas, skatinančias konkurenciją elektros energetikos sektoriuje (1 dalis); šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede (2 dalis).

Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 3 straipsnyje įtvirtinti pagrindiniai šio įstatymo tikslai: „1) nustatyti elektros energetikos sektoriaus subjektų teises, pareigas ir tarpusavio santykius; 2) sukurti teises sąlygas konkurencijai pagrįstai elektros energijos rinkai funkcionuoti, sąžiningos konkurencijos tarp gamintojų ir tiekėjų principams įtvirtinti; 3) užtikrinti ir skatinti elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir vartojimo efektyvumą; 4) užtikrinti saugų ir patikimą elektros energetikos sistemos funkcionavimą, energijos gamybą, perdavimą ir skirstymą; 5) užtikrinti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas ir nustatyti objektyviai pagrįstus, aiškius ir skaidrius reikalavimus bei įpareigojimus elektros energetikos sektoriuje; 6) skatinti elektros energijos vidaus rinkos plėtrą, elektros energijos eksportą, modernizuoti technines rinkos įgyvendinimo priemones, užtikrinti kainodaros aiškumą ir skaidrumą; 7) sukurti tinkamas sąlygas investicijoms į elektros energetikos sektorių; 8) skatinti aplinkai nekenksmingų elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo technologijų plėtrą.“

4. Taigi iš Elektros energetikos įstatymo (2000 m. liepos 20 d., 2004 m. liepos 1 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), *inter alia* jo straipsnių, kuriuose nustatyta įstatymo paskirtis ir pagrindiniai jo tikslai, matyti, kad juo buvo ir yra reguliuojami ekonominio pobūdžio santykiai.

5. Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir papildomas, tačiau jo 1 ir 3 straipsniai keičiami ar papildomi nebuvo.

6. Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) *inter alia* nustatyta, kad:

- vartotojas – asmuo, kurio įrenginiai yra prijungti *inter alia* prie skirstomųjų tinklų ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams (2 straipsnio 35 dalis);

- Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi užtikrinti, kad vartotojai nebūtų diskriminuojami ir gautų nustatytos kokybės paslaugas (6 straipsnio 2 dalis);

- vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius tvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, vadovaudamasi vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo principais (42 straipsnio 3 dalis).

Taigi pagal pacituotas Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) nuostatas vartotojų įrenginių prijungimas prie energijos skirstymo tinklų yra mokamas; nustatyti bendro pobūdžio principai (vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo), kuriais vadovaudamasi Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtina vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius.

7. Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio „Viršutinių perdavimo, skirstymo, visuomeninio tiekimo paslaugų ir visuomeninės elektros energijos kainų ribų nustatymas“ 3 dalyje, kurios nuostatų atitiktis Konstitucijai ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, buvo nustatyta:

„3. Nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas:

- 1) numatomos būtinos elektros energijos pirkimo, perdavimo, skirstymo, tiekimo, tarp jų elektros energijos sąnaudų padengimo, išlaidos, taip pat tinklų plėtros, atkūrimo bei tinklų priežiūros darbų, būtinų patikimai, saugiai, kokybiškai veiklai vykdyti, išlaidos, viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikimo išlaidos bei užtikrinamas normatyvinis pelnas;

- 2) užtikrinamas paslaugos teikėjo licencijuojamai veiklai vykdyti rinkos sąlygomis skolinto kapitalo kaupimo ir naudojimo išlaidų padengimas neatsižvelgiant į paslaugos teikėjo

kapitalo struktūrą ir kaupimo būdą. Paslaugos teikėjo kapitalo struktūra, nuosavas ir skolintas kapitalas, jų kaupimo ir naudojimo sąlygos nustatomi ir apskaičiuojami pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę bei paslaugos teikėjo pateiktas kapitalo struktūros pokyčio prognozes;

3) atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kuri nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę;

4) vadovaujamas paslaugos teikėjo Pelno mokesčio įstatymo nustatyta tvarka nustatytomis ir su Komisija suderintomis turto nusidėvėjimo arba amortizacijos normomis;

5) normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svartinis vidurkis, padidintas 3 procentiniais punktais.“

Taigi pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą nustatant viršutinės perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia*:

- paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertė nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę;

- normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės;

- nenustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

8. Seimo 2009 m. kovo 19 d. priimto Elektros energetikos įstatymo 2, 5, 6, 43, 44 ir 48 straipsnių pakeitimo įstatymo, kuris (išskyrus jo 7 straipsnio 2 dalį) įsigaliojo 2009 m. birželio 1 d. (7 straipsnio 1 dalis), 4 straipsniu Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas pakeistas:

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 2 punktas pripažintas netekusiu galios (4 straipsnio 1 dalis);

- buvę 43 straipsnio 3 dalies 3, 4 ir 5 punktai laikomi atitinkamai 2, 3 ir 4 punktais (4 straipsnio 2 dalis);

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 2 punkte (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtinta, kad, nustatant viršutinės perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas, *inter alia* „atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kurią įvertina ir patvirtina Komisija, remiantis Komisijos parengtais ir Vyriausybės patvirtintais paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės nustatymo principais“ (4 straipsnio 3 dalis);

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 4 punkte (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtinta, kad, nustatant viršutinės perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas, *inter alia* „normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svartinis vidurkis, bet ne didesnis kaip 5 procentai“ (4 straipsnio 4 dalis).

Taigi pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą nustatant viršutinės perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia*:

- paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę įvertina ir patvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija;

- normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės;

- nustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

9. Palyginus Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3

dalyje nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju šio įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje (2009 m. kovo 19 d. redakcija) matyti, kad pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalį paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertė buvo nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę, normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, nenustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba, o pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalį (2009 m. kovo 19 d. redakcija) paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę įvertina ir patvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, remdamasi šios komisijos parengtais ir Vyriausybės patvirtintais paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės nustatymo principais, normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, nustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

Taigi, Seimui 2009 m. kovo 19 d. priėmus Elektros energetikos įstatymo 2, 5, 6, 43, 44 ir 48 straipsnių pakeitimo įstatymą, Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 3, 5 punktuose įtvirtintas teisinis reguliavimas iš esmės pakito.

10. Seimas 2009 m. liepos 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 42, 44 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymą, kuris, išskyrus jo 3 straipsnio 2 dalį, įsigaliojo 2009 m. rugpjūčio 1 d. (3 straipsnio 1 dalis). Šio įstatymo 1 straipsniu Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnis papildytas 4 dalimi: „Vartotojai apmoka 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu. Likusi šių sąnaudų dalis yra skirstomųjų tinklų operatoriaus tinklų plėtros išlaidos.“

Pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalyje (2009 m. liepos 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu, apmoka vartotojai, kurių įrenginiai prijungiami prie elektros tinklų; vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainiai tiesiogiai priklauso nuo to, kokios skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, sąnaudos, susijusios su vartotojų įrenginių prijungimu, yra laikomos būtinomis.

II

Dėl Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo atitikties Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui pagal priėmimo tvarką.

1. Minėta, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą Seimas priėmė 2004 m. liepos 1 d.; šis įstatymas įsigaliojo 2004 m. liepos 10 d., o jo 1 straipsniu buvo pakeistas ir nauja redakcija išdėstytas Elektros energetikos įstatymas (2000 m. liepos 20 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

2. Pareiškėjas – Seimo narių grupė *inter alia* prašo ištirti, ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką neprieštaruja Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Iš pareiškėjo argumentų matyti, kad jam kilo abejonių, ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką neprieštaruja Konstitucijai tuo aspektu, kad, pasak jo, šio įstatymo projektas nebuvo įvertintas antikorupciniu požiūriu.

3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinės aplinkybės, susijusios su ginčijamo įstatymo projekto rengimu, pateikimu Seimui, svarstymu ir priėmimu Seime.

3.1. Lietuvos Respublikos ūkio ministras 2004 m. gegužės 27 d. raštu Nr. (28.1-52)-3-2783 „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto teikimo“ paprašė Vyriausybės pritarti teikiamam Elektros energetikos įstatymo pakeitimo

įstatymo projektui. Iš šiame rašte pateiktos informacijos matyti, kad šis įstatymo projektas teiktas siekiant suderinti Elektros energetikos įstatymo nuostatas su naujai priimtais Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais, taip pat kad jis suderintas su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Europos teisės departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija, Valstybine energetikos inspekcija ir elektros energetikos bendrovėmis.

Kartu su Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektu ūkio ministras Vyriausybei pateikė Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto poveikio bazinio vertinimo pažymą, kurioje *inter alia* nurodyta, kad:

- priėmus Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą, neigiamas poveikis ekonomikai, valstybės finansams, socialinei aplinkai nenumatomas (6.2 punktas);

- Ūkio ministerijos nuomone, išplėstinio sprendimo projekto vertinimo nereikia, kadangi teikiamas įstatymo projektas nenumato esminių pakeitimų veikiančioje elektros energetikos sistemoje, o tik suderina įstatymo nuostatas su Europos Sąjungos direktyvų reikalavimais (8 punktas).

3.2. Vyriausybė 2004 m. birželio 9 d. priėmė nutarimą Nr. 711 „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ (toliau – Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 711), kuris įsigaliojo 2004 m. birželio 13 d. Šio nutarimo 1 punktu Vyriausybė nutarė pritarti Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, pateikti jį Seimui ir prašyti Seimą svarstyti nurodytąjį įstatymo projektą skubos tvarka.

3.3. Vyriausybė 2004 m. birželio 10 d. raštu Nr. 17-5233 Seimui pateikė Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą. Kartu su šiuo įstatymo projektu pateiktas ūkio ministro pasirašytas aiškinamasis raštas, kuriame *inter alia* nurodyta, kad, „priėmus teikiamą įstatymo projektą, kokių nors neigiamų pasekmių neturėtų atsirasti“.

3.4. Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui Seime 2004 m. birželio 10 d. buvo suteiktas registracijos Nr. IXP-3602.

Išnagrinėjęs *inter alia* Nacionalinės elektros tinklų valdytojų asociacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos prie Teisingumo ministerijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pasiūlymus, pastabas, Seimo Ekonomikos komitetas pritarė Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui (Seimo Ekonomikos komiteto 2004 m. birželio 22 d. išvada Nr. 25 „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. IXP-3602 ES“).

Seimo kanceliarijos Teisės departamentas 2004 m. birželio 30 d. pateikė išvadą (raštas Nr. IXP-3602 (4) „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto“), kurioje *inter alia* nurodė, kad įstatymo projektas Nr. IXP-3602 iš esmės atitinka juridinės technikos reikalavimus.

Paminėtina, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą Nr. IXP-3602 svarstant Seime savo pasiūlymus dėl šio įstatymo projekto pateikė ir Seimo nariai.

Pasiūlymus ir pastabas dėl Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. IXP-3602 teikusios institucijos projekto rengimo stadijoje nepateikė pastabų dėl jo nuostatų, kuriomis galėtų būti sudarytos sąlygos reikštis korupcijai. Iš šio įstatymo projekto Nr. IXP-3602 *travaux préparatoires* matyti, kad nei Seimo Ekonomikos komitetas, nei kiti komitetai ir Seimo nariai, nei Seimo Teisės departamentas Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. IXP-3602 svarstymo, įstatymo priėmimo Seime metu nepareikšė abejonų dėl to, kad, priėmus Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą, galėtų kilti neigiamų pasekmių, *inter alia* susidarytų sąlygos korupcijai atsirasti ir plisti.

Kaip minėta, Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą Seimas priėmė 2004 m. liepos 1 d., o jis įsigaliojo 2004 m. liepos 10 d.

4. Apibendrinant Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengimą, svarstymą Seime, šio įstatymo priėmimą Seime pažymėtina:

4.1. Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengėja – Ūkio ministerija Vyriausybei pateiktoje Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto poveikio bazinio vertinimo pažymoje nurodė, kad priėmus šį įstatymą neigiamas poveikis nenumatomas ir kad išplėstinio sprendimo projekto vertinimo nereikia.

4.2. Vyriausybė 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 711 pritarė Ūkio ministerijos pateiktam Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, prie kurio buvo pridėtas ūkio ministro pasirašytas šio įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Aiškinamajame rašte *inter alia* nurodyta, kad, „priėmus teikiamą įstatymo projektą, kokių nors neigiamų pasekmių neturėtų atsirasti“.

4.3. Iš Seimo posėdžio stenogramos ir kitos medžiagos matyti, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. IXP-3602 svarstymo ir priėmimo Seime metu abejonių dėl to, kad priėmus Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą bus sudarytos sąlygos korupcijai atsirasti ir plisti, pareikšta nebuvo.

5. Pagal pareiškėjo prašymą tiriant, ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką nurodytu aspektu neprieštarauja Konstitucijai, būtina išsiaiškinti, kokie buvo nustatyti įstatymuose įstatymo projekto įvertinimo antikorpuciniu požiūriu reikalavimai.

6. Šiame kontekste paminėtina, kad abejonę dėl Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo atitikties Konstitucijai pagal priėmimo tvarką nurodytu aspektu pareiškėjas grindžia *inter alia* tuo, kad, pasak jo, svarstant Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą galėjo būti pažeista *inter alia* Seimo statuto 135 straipsnio (2004 m. lapkričio 9 d. redakcija) 3 dalies nuostata „Kartu su įstatymo projektu pateikiamas aiškinamasis raštas, kuriame nurodoma: <...> 6) kokią įtaką įstatymas turės <...> korupcijai“.

Pažymėtina, kad ginčijamo Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengimo, pateikimo Seimui ir svarstymo Seime metu galiojusios redakcijos Seimo statuto 135 straipsnio 3 dalies 4 punkte (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) buvo nustatyta, kad kartu su įstatymo projektu pateiktame Seimui aiškinamajame rašte turėjo būti nurodytos „galimos neigiamos priimto įstatymo projekto pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta“.

Taigi pagal Seimo statuto 135 straipsnio 3 dalies 4 punktą (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) kartu su įstatymo projektu pateikiamame aiškinamajame rašte nereikėjo nurodyti, kokią įtaką įstatymas turės korupcijai.

7. Ginčijamo Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengimo, pateikimo Seimui ir svarstymo Seime metu su įstatymo projekto vertinimu susijusių santykių reglamentavimo pagrindai buvo nustatyti ne tik Seimo statute, bet ir *inter alia* Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios minėtų įstatymų nuostatos:

– Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje (1996 m. liepos 2 d. redakcija) *inter alia* buvo ir yra nustatyta: „Derinamas ekonominius santykius reguliuojančio teisės akto projektas turi būti įvertinamas antikorpuciniu požiūriu“;

– Korupcijos prevencijos įstatymo 5 straipsnyje (2002 m. gegužės 28 d. redakcija) *inter alia* buvo nustatyta: „korupcijos prevencijos priemonės yra šios: <...> 3) teisės aktų ar jų projektų antikorpucinis vertinimas“; šio įstatymo 8 straipsnyje (2002 m. gegužės 28 d. redakcija) buvo nustatyta: „Teisės aktą, reglamentuojantį visuomeninius santykius, kuriuose yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, rengianti ar priimanti valstybės ar savivaldybės įstaiga privalo atlikti teisės akto projekto antikorpucinį vertinimą ir išnagrinėti kitų valstybės ar savivaldybių įstaigų atliktą teisės akto projekto antikorpucinį vertinimą“ (1 dalis); „Galiojančių teisės aktų antikorpucinis vertinimas atliekamas atsižvelgiant į jų taikymo praktiką ir pateikiamas juos priėmusiai ar jų priėmimą inicijavusiai valstybės ar savivaldybės įstaigai. Ši įstaiga nusprendžia, ar tikslinga tobulinti teisės aktą“ (2 dalis); „Teisės aktų bei jų projektų antikorpucinį vertinimą Specialiųjų tyrimų tarnyba atlieka savo iniciatyva arba Respublikos Prezidento, Seimo Pirmininko, Ministro Pirmininko, Seimo komiteto, komisijos, frakcijos ar ministro siūlymu“ (3 dalis).

Taigi pagal cituotą teisinį reguliavimą teisės akto, reglamentuojančio visuomeninius santykius, kuriuose yra didelė tikimybė reikštis korupcijai (*inter alia* ekonominius santykius reguliuojančio įstatymo), projektą rengianti ar priimanti valstybės institucija privalėjo atlikti jo antikorupcinį vertinimą ir išnagrinėti kitų valstybės įstaigų, *inter alia* Specialiųjų tyrimų tarnybos, atliktą tokio teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą; Specialiųjų tyrimų tarnyba tokio teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą visose jo rengimo stadijose galėjo atlikti savo iniciatyva arba Respublikos Prezidento, Seimo Pirmininko, Ministro Pirmininko, Seimo komiteto, komisijos, frakcijos ar ministro siūlymu, taip pat Specialiųjų tyrimų tarnyba galėjo atlikti ir galiojančio tokio teisės akto antikorupcinį vertinimą. Nei Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, nei Korupcijos prevencijos įstatyme nebuvo nustatyta, kaip įstatymo projektą rengianti ir priimanti institucija atliktą teisės akto antikorupcinį vertinimą privalėjo įforminti.

8. Minėta, kad Vyriausybė 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 711 pritarė Ūkio ministerijos parengtam Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui ir pateikė jį Seimui.

Rengiant Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą galiojo Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 276 „Dėl Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (toliau – Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 276), kuris reguliavo Vyriausybei svarstyti teikiamų įstatymų projektų poveikio vertinimo tvarką.

8.1. Pagal Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimą Nr. 276:

- nuo 2003 m. rugpjūčio 1 d. atliekamas visų Vyriausybei teikiamų svarstyti sprendimų projektų, išskyrus projektus, kuriais daromi redakcinio ir (ar) techninio pobūdžio pakeitimai, poveikio bazinis vertinimas (2.1 punktas);

- sprendimų projektų poveikio išplėstinis vertinimas atliekamas nuo 2004 m. sausio 1 d. ir tik tų sprendimų projektų, kurių įgyvendinimas turėtų didelę įtaką Lietuvos Respublikos ekonominiam, socialiniam, politiniam gyvenimui ir (ar) konkrečios visuomeninių santykių srities būklei (2.2 punktas).

8.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad pagal Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 276 1 punktu patvirtintą Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodiką (toliau – Metodika) (2003 m. vasario 26 d. redakcija):

8.2.1. Sprendimo projekto rengėjai privalėjo atlikti visų pateiktų alternatyvų bazinį vertinimą šios Metodikos 9.1–9.4 punktuose nurodytais aspektais, o atsižvelgiant į sprendimo projekto pobūdį, poveikis galėjo būti vertinamas ir kitais aspektais, kaip nurodyta šios Metodikos 9 ir 10 punktuose (13 punktas). Šiame kontekste paminėtina, kad, atliekant privalomą visų pateiktų alternatyvų bazinį vertinimą, turėjo būti vertinami šie aspektai: poveikis atitinkamai sričiai (įvertinamas galimas poveikis konkrečiai sričiai, kurioje numatoma daryti pakeitimus) (9.1 punktas); poveikis ekonomikai (įvertinamas galimas poveikis verslo sąlygoms, ūkio ir atskirų jo sektorių raidos procesams) (9.2 punktas); poveikis valstybės finansams (įvertinamas galimas poveikis Lietuvos Respublikos valstybės ir (ar) savivaldybių biudžetams, finansiniams išipareigojimams, galimai fiskalinei rizikai ir panašiai) (9.3 punktas); poveikis socialinei aplinkai (įvertinamas galimas poveikis įvairioms socialinėms grupėms ir socialiniams santykiams) (9.4 punktas).

8.2.2. Atsižvelgiant į sprendimo projekto pobūdį, poveikis galėjo būti vertinamas ir kitais aspektais (10 punktas).

8.2.3. Bazinio vertinimo pažymoje *inter alia* turėjo būti nurodytas motyvuotas pasiūlymas dėl išplėstinio vertinimo tikslingumo (16.9 punktas); išplėstinis vertinimas buvo atliekamas visais šios Metodikos 9.1–9.8 punktuose nurodytais vertinimo aspektais (t. y. buvo vertinamas poveikis: viešojo administravimo sistemai (įvertinamas galimas poveikis viešojo administravimo sistemai, valstybės institucijų ir įstaigų intelektiniams ištekliams) (9.5 punktas), korupcijos mastui (įvertinamas galimas poveikis korupcijos mastui) (9.6 punktas), aplinkai (įvertinamas galimas poveikis aplinkai) (9.7 punktas), teisinei sistemai (įvertinamas

galimas poveikis teisei sistemai) (9.8 punktas), pateikiama išsami jų analizė, o atsižvelgiant į sprendimo projekto pobūdį, poveikis galėjo būti vertinamas ir kitais aspektais, kaip nurodyta šios Metodikos 10 punkte (19 punktas).

8.2.4. Valstybės institucija ar įstaiga galėjo pati priimti sprendimą dėl Vyriausybei teikiamo sprendimo projekto poveikio išplėstinio vertinimo tikslingumo, jeigu rengiamas sprendimo projektas galėjo būti labai svarbus šalies socialiniam, ekonominiam ar politiniam gyvenimui, daryti didelę įtaką konkrečiai visuomeninių santykių sričiai ir, jos nuomone, bazinio vertinimo nepakaktų (21 punktas); klausimą dėl Vyriausybei teikiamo sprendimo projekto poveikio išplėstinio vertinimo tikslingumo galėjo spręsti ir Vyriausybė (20 punktas).

9. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad pagal Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, Korupcijos prevencijos įstatyme nustatytą teisės aktų projektų vertinimo teisinį reguliavimą Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą rengusi Ūkio ministerija, šį įstatymo projektą Seimui pateikusi Vyriausybė ar Seimas privalėjo atlikti Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą; taip pat šios institucijos būtų turėjusios išnagrinėti kitų valstybės įstaigų, *inter alia* Specialiųjų tyrimų tarnybos, atliktą šio projekto antikorupcinį vertinimą, jeigu toks vertinimas būtų buvęs atliktas.

Paminėtina, kad Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 patvirtintoje Metodikoje nebuvo nustatyta, kaip įstatymo projektą rengianti ir priimanti institucija atliktą teisės akto antikorupcinį vertinimą privalėjo įforminti.

10. Minėta, kad pareiškėjas – Seimo narių grupė prašo ištirti, ar Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką nurodytu aspektu neprieštarauja Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

11. Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „įstatymai Seime priimami laikantis įstatymo nustatytos procedūros“.

12. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose, *inter alia* 1993 m. lapkričio 8 d., 1997 m. gegužės 29 d., 2000 m. spalio 18 d., 2001 m. birželio 28 d., 2002 m. sausio 14 d., 2005 m. sausio 19 d., 2008 m. vasario 22 d. nutarimuose, yra atskleidęs įstatymų leidybos proceso sampratą ir konstatavęs, kad: pagal Konstituciją įstatymų leidybos procesas – tai visuma juridškai reikšmingų veiksmų, būtinų, kad būtų priimtas įstatymas, ir atliekamų tam tikra griežta logine ir laiko seka, kuri iš esmės yra įtvirtinta ir Konstitucijoje: įstatymų leidybos iniciatyvos teisės realizavimas – 68 straipsnyje, įstatymų priėmimas – 69 straipsnyje, įstatymų promulgavimas ir įsigaliojimas – 70–72 straipsniuose; tik pasibaigus vienai stadijai nuosekliai prasideda kita stadija; įstatymų priėmimo tvarka gali būti reguliuojama Seimo statutu, taip pat kitais įstatymais; negalima ignoruoti jokios Konstitucijoje, Seimo statute ar kituose įstatymuose įtvirtintos įstatymų leidybos proceso stadijos ar įstatymų priėmimo taisyklės.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad jeigu Seimo statute ar įstatymuose yra nustatyta, jog tam tikroje (-ose) įstatymų leidybos proceso stadijoje (-ose) turi būti atlikta įstatymo projekto patikra, tai *inter alia* turi būti atliktas įstatymu siekiamo santykių reguliavimo veiksmingumo vertinimas, įvertinama, ar įstatymas nesukels neigiamų pasekmių. Konstituciškai būtų nepateisinama, jeigu kurioje nors įstatymų leidybos stadijoje (*inter alia* įstatymų leidybos iniciatyvos teisės realizavimo, įstatymų priėmimo) tokia patikra nebūtų atlikta arba būtų atlikta ne toje (tose) įstatymų leidybos stadijoje (-ose). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad įstatymu siekiamo ekonominių santykių reguliavimo veiksmingumo vertinimas turi būti atliekamas išsamiai, objektyviai, nešališkai, o prireikus turi būti kviečiami specialių žinių turintys asmenys.

Šiame kontekste pažymėtina, kad iš Konstitucijos, būtent konstitucinio teisinės valstybės principo, įstatymų leidėjui kyla pareiga Seimo statute ir (ar) įstatymuose nustatyti tokių įstatymų leidybos proceso teisinį reguliavimą, kuriuo būtų įtvirtinta įstatymų leidybos iniciatyvos teisė turinčių subjektų ir (ar) Seimo pareiga rengiant ir (ar) priimant Seime teisės aktus, kuriais reguliuojami santykiai, galintys turėti įtakos *inter alia* kriminogenei situacijai,

neigiamų ekonominių pasekmių kilimui, atlikti tinkamą įstatymo projekto įvertinimą, *inter alia* dėl neigiamų pasekmių, kurias gali sukelti įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas. Pažymėtina ir tai, kad Konstitucinis Teismas 2005 m. sausio 19 d. nutarime konstatavo, jog įstatymų, kitų teisės aktų atitiktį Konstitucijai užtikrina ne tik Konstitucinio Teismo vykdoma Seimo priimtų teisės aktų konstitucinė kontrolė, bet ir Seimo įgyvendinama vidinė prevencinė kontrolė Seimo statute nustatytais būdais užkertant kelią leisti įstatymus, kitus teisės aktus, kurie gali prieštarauti Konstitucijai arba kitiems aukštesnės galios įstatymams.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog tai, kad, leisdamas įstatymus Seimas yra saistomas Konstitucijos, taip pat savo paties išleistų įstatymų, yra esminis konstitucinio teisinės valstybės principo elementas.

13. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad pagal Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, Korupcijos prevencijos įstatyme nustatytą teisės aktų projektų vertinimo teisinį reguliavimą Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą rengusi Ūkio ministerija, šį įstatymo projektą Seimui pateikusi Vyriausybė ar Seimas privalėjo atlikti Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą; šios institucijos būtų turėjusios išnagrinėti kitų valstybės įstaigų, *inter alia* Specialiųjų tyrimų tarnybos, atliktą šio projekto antikorupcinį vertinimą, jeigu toks vertinimas būtų buvęs atliktas. Minėta, kad nei Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, nei Korupcijos prevencijos įstatyme nebuvo nustatyta, kaip įstatymo projektą rengianti ir priimanti institucija atliktą teisės akto antikorupcinį vertinimą privalėjo įforminti.

Taip pat minėta, jog Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengėja – Ūkio ministerija Vyriausybei pateiktoje Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto poveikio bazinio vertinimo pažymoje nurodė, kad priėmus šį įstatymą neigiamas poveikis nenumatomas ir kad išplėstinio sprendimo projekto vertinimo nereikia. Tokia Ūkio ministerijos išvada, *inter alia* reiškia, kad Ūkio ministerija pagal tuo metu galiojusius įstatymus atliko antikorupcinį vertinimą. Vien tai, kad antikorupcinio vertinimo medžiaga nebuvo pateikta Vyriausybei, nesudaro pagrindo teigti, kad Ūkio ministerija Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto neįvertino antikorupciniu požiūriu, kaip buvo nustatyta tuo metu galiojusiuose Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatyme, Korupcijos prevencijos įstatyme ir Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 276 1 punktu patvirtintoje Metodikoje.

Minėta ir tai, kad Vyriausybė 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 711 pritarė Ūkio ministro pateiktam Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, prie kurio buvo pridėtas ūkio ministro pasirašytas šio įstatymo projekto aiškinamasis raštas; aiškinamajame rašte *inter alia* nurodyta, kad, „priėmus teikiamą įstatymo projektą, kokių nors neigiamų pasekmių neturėtų atsirasti“. Vadinas, nėra pagrindo teigti, jog Vyriausybė, priimdama 2004 m. birželio 9 d. nutarimą Nr. 711 pritarė antikorupciniu požiūriu neįvertintam Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui.

Taip pat minėta, kad iš Seimo posėdžio stenogramos ir kitos medžiagos matyti, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. IXP-3602 svarstymo ir priėmimo Seime metu abejonių dėl to, kad priėmus Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymą bus sudarytos sąlygos korupcijai atsirasti ir plisti, pareikšta nebuvo.

14. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas pagal priėmimo tvarką neprieštarauja Konstitucijos 69 straipsnio 1 daliai ir konstituciniam teisinės valstybės principui.

III

Dėl Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamoje Elektros energetikos

įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio „Viršutinių perdavimo, skirstymo, visuomeninio tiekimo paslaugų ir visuomeninės elektros energijos kainų ribų nustatymas“ 3 dalyje buvo nustatyta:

„3. Nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas:

1) numatomos būtinos elektros energijos pirkimo, perdavimo, skirstymo, tiekimo, tarp jų elektros energijos sąnaudų padengimo, išlaidos, taip pat tinklų plėtros, atkūrimo bei tinklų priežiūros darbų, būtinų patikimai, saugiai, kokybiškai veiklai vykdyti, išlaidos, viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikimo išlaidos bei užtikrinamas normatyvinis pelnas;

2) užtikrinamas paslaugos teikėjo licencijuojamai veiklai vykdyti rinkos sąlygomis skolinto kapitalo kaupimo ir naudojimo išlaidų padengimas neatsižvelgiant į paslaugos teikėjo kapitalo struktūrą ir kaupimo būdą. Paslaugos teikėjo kapitalo struktūra, nuosavas ir skolintas kapitalas, jų kaupimo ir naudojimo sąlygos nustatomi ir apskaičiuojami pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę bei paslaugos teikėjo pateiktas kapitalo struktūros pokyčio prognozes;

3) atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kuri nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę;

4) vadovaujamosi paslaugos teikėjo Pelno mokesčio įstatymo nustatyta tvarka nustatytomis ir su Komisija suderintomis turto nusidėvėjimo arba amortizacijos normomis;

5) normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svertinis vidurkis, padidintas 3 procentiniais punktais.“

2. Pareiškėjas – Seimo narių grupė *inter alia* prašo ištirti, ar Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštaruoja Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalis, kurioje, pasak jo, įtvirtinus kainodarą, pagal kurią skaičiuojant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas turėjo būti atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, buvo sudarytos prielaidos pačioms įmonėms nepagrįstai daryti įtaką elektros energijos kainai.

3. Taigi iš pareiškėjo prašymo argumentų matyti, kad jam kilo abejonių ne dėl visos Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijai, bet tik dėl tokių šios dalies nuostatų: „Nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas: <...> 3) atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kuri nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę; <...> 5) normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svertinis vidurkis, padidintas 3 procentiniais punktais.“

4. Minėta, kad pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia*:

– paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertė nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę;

– normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės;

– nenustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

5. Minėta, kad Elektros energetikos įstatymo 2, 5, 6, 43, 44 ir 48 straipsnių pakeitimo įstatymo 4 straipsniu pakeistas Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija)

43 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, *inter alia* nuostatos, ginčijamos šioje konstitucinės justicijos byloje:

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 2 punktą pripažintą netekusiu galios (4 straipsnio 1 dalis);

- buvę 43 straipsnio 3 dalies 3, 4 ir 5 punktai laikomi atitinkamai 2, 3 ir 4 punktais (4 straipsnio 2 dalis);

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 2 punkte (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtinta, kad nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia* „atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kurią įvertina ir patvirtina Komisija, remiantis Komisijos parengtais ir Vyriausybės patvirtintais paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės nustatymo principais“ (4 straipsnio 3 dalis);

- Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies 4 punkte (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtinta, kad nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia* „normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svertinis vidurkis, bet ne didesnis kaip 5 procentai“ (4 straipsnio 4 dalis).

Kaip minėta, pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje (2009 m. kovo 19 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas *inter alia*:

- paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę įvertina ir patvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija;

- normatyvinio pelno norma buvo skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės;

- nustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

6. Minėta ir tai, kad, palyginus Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju šio įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalyje (2009 m. kovo 19 d. redakcija), matyti, jog pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalį paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertė buvo nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę, normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, nenustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba, o pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalį (2009 m. kovo 19 d. redakcija) paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę įvertina ir patvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, remdamasi šios komisijos parengtais ir Vyriausybės patvirtintais paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės nustatymo principais, normatyvinio pelno norma skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, nustatyta normatyvinio pelno normos viršutinė riba.

Vadinasi, ginčijamas Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies nuostatose įtvirtintas teisinis reguliavimas iš esmės pakito.

7. Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti.

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalies formuluotė „yra pagrindas <...> pradėtai teisei nutraukti“ aiškinama kaip nustatanti Konstitucinio Teismo teisę tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, atsižvelgus į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną. Taip pat Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tai pasakytina ir apie tuos atvejus, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis)

nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, 2006 m. kovo 14 d. sprendimas, 2006 m. kovo 30 d., 2006 m. balandžio 14 d., 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimai, 2007 m. gegužės 28 d. sprendimas, 2009 m. birželio 22 d., 2010 m. kovo 31 d., 2010 m. gegužės 28 d. nutarimai).

8. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus šios konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 43 straipsnio 3 dalies nuostatos „Nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas: <...> 3) atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kuri nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę; <...> 5) normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svertinis vidurkis, padidintas 3 procentiniais punktais“ neprieštaravo Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

IV

Dėl Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Pareiškėjas – Seimo narių grupė Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) atitiktį Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui prašo ištirti dviem aspektais:

– tuo aspektu, kad, pasak jo, prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, t. y. energetikos įmonės nuosavybėn;

– tuo aspektu, kad, pasak jo, nėra nustatyta pareiga nemokamai prijungti vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų.

2. Konstitucijos 46 straipsnyje *inter alia* nustatyta: „Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ (3 dalis) „Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“ (4 dalis); „Valstybė gina vartotojo interesus“ (5 dalis). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtini šie dalykai.

2.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinti principai sudaro vieną visumą – šalies ūkio konstitucinį pagrindą, todėl visų šio straipsnio dalių nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo; tarp jose įtvirtintų principų yra pusiausvyra, kiekvienas jų aiškintinas nepaneigiant kitų, o pažeidus kurioje nors vienoje straipsnio dalyje esančią teisės normą yra pažeidžiamos ar sudaromos prielaidos pažeisti ir kitose šio straipsnio dalyse išdėstytas teisės normas.

2.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad reguliuodama ūkinę veiklą valstybė negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ūkio subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, varžoma jų iniciatyva, nesudaromos galimybės jai reikštis (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 5 d., 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. balandžio 29 d. nutarimai).

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. gegužės 31 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai); asmens ūkinės veiklos laisvė gali būti ribojama, kai yra būtina ginti vartotojų interesus, saugoti sąžiningą konkurenciją, kitas Konstitucijoje įtvirtintas vertybes (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai), tačiau, kaip ne kartą konstatuota Konstitucinio Teismo

aktuose, tai turi būti daroma įstatymu, o ne poįstatyminiu teisės aktu.

2.3. Konstitucinis Teismas, sistemiškai aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą (inter alia siedamas jį su teisiniu reguliavimu, įtvirtintu šio straipsnio 1 dalyje), ne kartą yra konstatavęs, kad valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus.

2.4. Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog nuostata „įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką“ reiškia, kad negalima įvesti monopolio, t. y. negalima įstatymu suteikti ūkio subjektui išimtinių teisių veikti kurioje nors ūkio srityje, kad dėl to ši sritis būtų monopolizuota, tačiau draudimas monopolizuoti gamybą ir rinką nereiškia, kad yra draudžiama tam tikromis aplinkybėmis įstatyme konstatuoti monopolijos konkrečioje ūkinės veiklos srityje buvimą ar kitaip atspindėti faktinius monopolinius santykius ir juos atitinkamai reguliuoti, t. y. sudaryti teisinės prielaidas taikyti monopolininkui tam tikrus reikalavimus (apimančius *inter alia* diskriminacinių kainų nustatymo ribojimą, monopolinės rinkos prekių kainų dydžių, tarifų valstybinį reglamentavimą, prekių kokybės reikalavimų monopoliniam ūkio subjektui nustatymą, taip pat valstybės institucijų atliekamą kontrolę, kaip ūkio subjektai laikosi nustatytų reikalavimų) ginant kitų ūkio subjektų bei vartotojų teises ir teisėtus interesus.

2.5. Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalį, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog nuostata „valstybė gina vartotojo interesus“ suponuoja tai, kad teisės normomis turi būti nustatytos įvairios vartotojų interesų gynimo priemonės, valstybės institucijos turi kontroliuoti, kaip ūkio subjektai tokių priemonių laikosi, o jeigu tam tikrų ūkio santykių srityje gamyba ar rinka yra sukoncentruotos, valstybės valdžios institucijoms tenka pareiga nustatyti papildomą teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų vartotojų interesų apsaugą (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. kovo 5 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai). Konstitucinė valstybės pareiga ginti vartotojų interesus turi būti įgyvendinta pirmiausia įstatymų leidėjui nustačius bendrąsias ir, atsižvelgiant į konkrečią reguliuojamos ūkinės veiklos specifiką, specialiąsias vartotojų teisių, interesų apsaugos ir gynimo priemones; veiksmingos vartotojų teisių, interesų apsaugos užtikrinimo imperatyvas suponuoja ir tai, kad įstatymų leidėjas turi nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad būtų sudarytos prielaidos kiekvienam vartotojui gauti elektros energiją nediskriminacinėmis sąlygomis, visiems vartotojams elektros energija būtų tiekiamą saugiai ir patikimai; kainų ribų nustatymas yra vienas iš būdų ginti vartotojų interesus, tai *inter alia* taikytina ir elektros energijos vartotojų teisių, interesų apsaugos ir gynimo srityje; įstatymų leidėjas turi pareigą įstatymu apibrėžti elektros energijos kainų ribų nustatymo kriterijus (Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutarimas).

2.6. Iš Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintų imperatyvų, kad valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei (3 dalis), kad valstybė gina vartotojų interesus (5 dalis), įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatymu apibrėžti ne tik elektros energijos kainų ribų nustatymo kriterijus, bet ir paslaugų, *inter alia* elektros įrenginių prijungimo prie skirstomųjų tinklų įkainių nustatymo kriterijus, kad minėti įkainiai galėtų būti diferencijuojami pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, *inter alia* į vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų būtinas sąnaudas, bei atsižvelgiant į tai, ar yra vartotojų padarytas turtinis įnašas, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų. Tokie kriterijai turi būti aiškūs, pagrįsti, kad nebūtų sudaryta prielaidų piktnaudžiauti nustatant tokių paslaugų įkainius ir taip pažeisti elektros energijos vartotojų teises, interesus. Iš Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalyje įtvirtintų vartotojų teisių gynimo imperatyvų įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti ir tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų veiksmingą elektros energijos vartotojų teisių apsaugą.

3. Iš Konstitucijos 46 straipsnio kylantys imperatyvai yra neatsiejami ir nuo jos 23 straipsnio (Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 27 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva grindžiamos prigimtinė žmogaus

asmens laisve ir prigimtine teise turėti nuosavybę, todėl Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtinta asmens konstitucinė teisė į nuosavybę yra esminė (būtina) asmens ūkinės veiklos laisvės įgyvendinimo sąlyga; ribojant asmens teisę į nuosavybę yra ribojama ir asmens ūkinės veiklos laisvė (Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 23 straipsnyje (*inter alia* jo 1 ir 2 dalyse) yra įtvirtinta nuosavybės neliečiamumas ir apsauga; įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises.

Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 23 straipsnio nuostatas, ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad nuosavybės neliečiamumas ir nuosavybės teisių apsauga *inter alia* reiškia, kad savininkas, kaip subjektinių teisių į nuosavybę turėtojas, turi teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat kad valstybė turi pareigą užtikrinti nuosavybės teisių gynimą ir apsaugą. Nuosavybės teisės yra ginamos aukščiausią juridinę galią turinčiais teisės aktais – įstatymais. Visi kiti teisės aktai nuosavybės teisių reguliavimo srityje turi atitikti įstatymus (Konstitucinio Teismo 1993 m. gruodžio 13 d., 1994 m. liepos 15 d., 1996 m. balandžio 18 d., 2000 m. vasario 23 d. nutarimai).

4. Pažymėtina, kad konstitucinės vertybės, kuriomis grindžiamas šalies ūkis, yra glaudžiai susijusios su kitomis konstitucinėmis vertybėmis (Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas), *inter alia* konstituciniu teisinės valstybės principu (Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 4 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis teisinės valstybės principas yra susijęs su konstituciniu valdžių padalijimo principu, *inter alia* įtvirtintu Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalyje, todėl Seimas neturi teisės pavesti Vyriausybei ar kuriai nors kitai institucijai įgyvendinti jo konstitucinę kompetenciją (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai).

5. Pareiškėjas abejoja, ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) *inter alia* neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui ta apimtimi, kuria, pasak jo, prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, t. y. energetikos įmonės nuosavybėn, nors pagal Konstituciją toks teisinis reguliavimas Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) turi būti nustatytas. Taigi pareiškėjas ginčija ne Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad jame nėra nustatyta to, kas, jo nuomone, turėtų būti; šiuo atveju yra keliamas legislatyvinės omisijos klausimas.

6. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaringumo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai, 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. gruodžio 11 d. nutarimai).

7. Šiame kontekste pažymėtina, kad santykius, susijusius su elektros energetika, reguliuoja Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), taip pat tam tikra apimtimi – Energetikos įstatymas (2002 m. gegužės 16 d. redakcija su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).

8. Seimas 2002 m. gegužės 16 d. priėmė Lietuvos Respublikos energetikos įstatymą, kuris (išskyrus jo 20 straipsnio 2, 3, 4 dalis) įsigaliojo 2002 m. liepos 1 d. (29 straipsnis). Šis įstatymas reguliuoja bendrą energetikos veiklą, energetikos plėtojimo ir valdymo pagrindus, efektyvų energijos ir energijos išteklių vartojimą; atskirų energetikos sektorių veiklos ir energetikos įmonių bei vartotojų santykių ypatumus nustato kiti įstatymai (1 straipsnio 1 dalis).

Taigi šis įstatymas (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) ginčijamo Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) atžvilgiu yra bendrasis (*lex generalis*).

9. Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) 28 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta: „Energetikos įmonės Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išperka ar eksploatuoja vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki šio Įstatymo įsigaliojimo įrengtus bendrai naudojamus energetikos objektus, skirtus energijai perduoti ir (ar) skirstyti.“

Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) 2 straipsnio 12 dalį energetikos objektai yra *inter alia* elektrinės, elektros tinklai ir jų priklausiniai.

10. Aiškinant teisinį reguliavimą, įtvirtintą Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) 28 straipsnio 1 dalyje, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad:

- energetikos įmonės Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išperka ar eksploatuoja vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) įsigaliojimo įrengtus bendrai naudojamus energetikos objektus, skirtus energijai perduoti ir (ar) skirstyti;

- šiomis nuostatomis nebuvo ir nėra reguliuojami santykiai, susiję su energetikos įmonių prievole prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti energetikos įmonių nuosavybėn vartotojų lėšomis įrengtus energetikos objektus.

11. Seimui 2008 m. lapkričio 6 d. priėmus Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatymą, kuris, išskyrus 6 straipsnį, įsigaliojo 2009 m. sausio 1 d., buvo papildytas Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) 28 straipsnis, tačiau teisinis reguliavimas, pagal kurį energetikos įmonės Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išperka ar eksploatuoja vartotojų (juridinių ir fizinių asmenų) lėšomis iki šio Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) įsigaliojimo įrengtus bendrai naudojamus energetikos objektus, skirtus energijai perduoti ir (ar) skirstyti, išliko nepakitęs.

12. Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) *inter alia* neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui ta apimtimi, kuria, pasak jo, prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, t. y. energetikos įmonės nuosavybėn.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius tvirtina Komisija, vadovaudamasi vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo principais“, tačiau Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus energetikos įmonės nuosavybėn.

13. Minėta, kad Seimas 2009 m. liepos 15 d. priėmė Elektros energetikos įstatymo 42, 44 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymą, kuris, išskyrus jo 3 straipsnio 2 dalį, įsigaliojo 2009 m. rugpjūčio 1 d. (3 straipsnio 1 dalis). Šio įstatymo 1 straipsniu Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnis „Kainų reguliavimas“ papildytas 4 dalimi: „Vartotojai apmoka 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu. Likusi šių sąnaudų dalis yra skirstomųjų tinklų operatoriaus tinklų plėtros išlaidos.“ Pažymėtina, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas nepakito.

Šiame kontekste pažymėtina, jog Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 21 straipsnio 6 punkte *inter alia* nustatyta, kad skirstomųjų tinklų operatorius

privalo prijungti vartotojų įrenginius, esančius skirstymo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje, prie skirstomųjų tinklų.

14. Taigi pagal Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalyje (2009 m. liepos 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kartu su Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 21 straipsnio 6 punkte, 42 straipsnio 3 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu:

- skirstomųjų tinklų operatorius privalo prijungti vartotojų įrenginius, esančius skirstymo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje, prie skirstomųjų tinklų;

- vartotojai apmoka 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu prie elektros skirstomųjų tinklų;

- likusi prijungimo paslaugos būtinų sąnaudų dalis (t. y. 80 procentų sąnaudų) yra skirstomųjų tinklų operatoriaus tinklų plėtros išlaidos.

Pažymėtina, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalies nuostata, jog vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius tvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, vadovaudamasi vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo principais, nepakito.

15. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo 2009 m. liepos 15 d. priimtu Elektros energetikos įstatymo 42, 44 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymu Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnį papildžius 4 dalimi, Elektros energetikos įstatyme (2009 m. liepos 15 d. redakcija) jau yra kitaip, nei Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) reguliuojami atsiskaitymo tarp vartotojų ir energetikos įmonių santykiai, susiję su vartotojų įrenginių prijungimu prie elektros skirstomųjų tinklų.

Minėta, jog pareiškėjas Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) prieštaravimą Konstitucijai grindžia tuo, kad, pasak jo, Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) nėra nustatyta teisinio reguliavimo, pagal kurį prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus infrastruktūros objektus juos eksploatuojančio monopolininko nuosavybėn, t. y. energetikos įmonės nuosavybėn.

Vadinasi, Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas, kurį nurodyta apimtimi ginčija pareiškėjas, palyginti su nustatytuoju Elektros energetikos įstatyme (2009 m. liepos 15 d. redakcija), pareiškėjo ginčijamu aspektu iš esmės pakito.

16. Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti.

Minėta, jog Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalies formuluotė „yra pagrindas <...> pradėtai teisei nutraukti“ aiškintina kaip nustatanti Konstitucinio Teismo teisę tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, atsižvelgus į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną. Taip pat Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tai pasakytina ir apie tuos atvejus, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, 2006 m. kovo 14 d. sprendimas, 2006 m. kovo 30 d., 2006 m. balandžio 14 d., 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimai, 2007 m. gegužės 28 d. sprendimas, 2009 m. birželio 22 d., 2010 m. kovo 31 d., 2010 m. gegužės 28 d. nutarimai).

17. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus šios konstitucinės justicijos bylos dalis pagal pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) ta apimtimi, kuria prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis

įrengtus energetikos objektus energetikos įmonės nuosavybėn, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutrauktina.

18. Minėta, kad pareiškėjas – Seimo narių grupė abejoja, ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui, *inter alia* ta apimtimi, kuria, pasak jo, nėra nustatyta pareiga nemokamai prijungti vartotojų įrenginius prie skirstomųjų tinklų, nors pagal Konstituciją toks teisinis reguliavimas Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) turi būti nustatytas. Taigi pareiškėjas ginčija ne Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad jame nėra nustatyta to, kas, jo nuomone, turėtų būti; šiuo atveju yra keliamas legislatyvinės omisijos klausimas.

19. Taip pat minėta, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija.

20. Sprendžiant, ar Elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija) pareiškėjo nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai, būtina atskleisti, kaip įstatymuose, *inter alia* Energetikos įstatyme (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) ir Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija), buvo reguliuojami santykiai, susiję su vartotojų įrenginių prijungimu prie elektros skirstomųjų tinklų.

20.1. Energetikos įstatyme (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) *inter alia* nustatyta, kad:

- energetikos įmonės savo veikimo teritorijoje nustatyta tvarka prijungia energijos vartotojų energiją naudojančius įrenginius prie veikiančių energijos skirstymo tinklų; prijungimo išlaidas pagal nustatytus įkainius padengia atitinkami vartotojai; prijungimo darbai atliekami pagal energetikos įmonės ir energijos vartotojo sutartį, kurią sudaryti yra privaloma (12 straipsnio 3 dalis);

- Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtina energetikos objektų (tinklų, sistemų, įrenginių) prijungimo įkainius (17 straipsnio 8 dalies 4 punktas);

- valstybės reguliuojamų kainų nomenklatūra ir reguliavimo principai nustatomi energetikos sektorių įstatymuose (15 straipsnio 1 dalis).

20.2. Minėta, jog viename iš energetikos įstatymų – Elektros energetikos įstatyme (2004 m. liepos 1 d. redakcija) *inter alia* nustatyta, kad:

- vartotojas – asmuo, kurio įrenginiai yra prijungti *inter alia* prie skirstomųjų tinklų ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams (2 straipsnio 35 dalis);

- Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi užtikrinti, kad vartotojai nebūtų diskriminuojami ir gautų nustatytos kokybės paslaugas (6 straipsnio 2 dalis);

- skirstomųjų tinklų operatorius privalo prijungti vartotojų įrenginius, esančius skirstymo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje, prie skirstomųjų tinklų (21 straipsnio 6 punktas).

21. Atsižvelgiant į nurodytas Energetikos įstatymo (2002 m. gegužės 16 d. redakcija) ir Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) nuostatas, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad energetikos įmonės energijos (*inter alia* elektros energijos) vartotojų įrenginius privalo prijungti prie energijos skirstymo tinklų; už vartotojų įrenginių prijungimą prie energijos skirstymo tinklų apmoka vartotojai pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nustatytus įkainius.

22. Minėta, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius tvirtina Komisija, vadovaudamasi vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo principais.“

Taigi Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje nustatyti tik bendro pobūdžio principai – vartotojų nediskriminavimo ir tinklų plėtros bei elektros energijos vartojimo efektyvumo, kuriais turi vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius.

23. Pažymėtina, kad nei Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje, nei kituose jo straipsniuose (jų dalyse) nėra įtvirtinti vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių nustatymo kriterijai, kuriais turi vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius.

24. Minėta, kad iš Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalyse įtvirtintų imperatyvų įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatymu apibrėžti ne tik elektros energijos kainų ribų nustatymo kriterijus, bet ir paslaugų, *inter alia* elektros įrenginių prijungimo prie skirstomųjų tinklų įkainių nustatymo kriterijus, kad minėti įkainiai galėtų būti diferencijuojami pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, *inter alia* į vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų būtinas sąnaudas, bei atsižvelgiant į tai, ar yra vartotojų padarytas turtinis įnašas, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų.

25. Konstatuotina, jog Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalyje neįtvirtinus vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių nustatymo kriterijų, kuriais turi vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius, kad šie įkainiai galėtų būti diferencijuojami pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, *inter alia* į vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų būtinas sąnaudas, bei atsižvelgiant į tai, ar yra vartotojų padarytas turtinis įnašas, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų, yra nukrypstama nuo iš Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalių, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių imperatyvų.

26. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalis tiek, kiek joje nėra įtvirtinti vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių nustatymo kriterijai, kuriais turėtų vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius, prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

27. Konstatavęs, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalis tiek, kiek joje nėra įtvirtinti vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių nustatymo kriterijai, kuriais turi vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius, prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucinis Teismas netirs, ar Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 3 dalis neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 4 daliai.

28. Minėta, kad Seimas 2009 m. liepos 15 d. priėmė Elektros energetikos įstatymo 42, 44 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymą, kuris, išskyrus jo 3 straipsnio 2 dalį, įsigaliojo 2009 m. rugpjūčio 1 d. (3 straipsnio 1 dalis). Šio įstatymo 1 straipsniu Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnis „Kainų reguliavimas“ papildytas 4 dalimi: „Vartotojai apmoka 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu. Likusi šių sąnaudų dalis yra skirstomųjų tinklų operatoriaus tinklų plėtros išlaidos.“

29. Aiškinant Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalyje (2009 m. liepos 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą konstatuotina, kad:

- 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu, apmoka vartotojai, kurių įrenginiai prijungiami prie elektros skirstomųjų tinklų;

- vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainiai tiesiogiai priklauso nuo to, kokios skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, sąnaudos,

susijusios su vartotojų įrenginių prijungimu, yra laikomos būtinomis.

Taigi Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalyje (2009 m. liepos 15 d. redakcija) yra nustatyta, kad vartotojai, kurių įrenginiai prijungiami prie elektros skirstomųjų tinklų, turi apmokėti 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu, tačiau kriterijai, pagal kuriuos nustatomas skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų dydis, *inter alia*, kad šis dydis galėtų būti diferencijuojamas pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, bei atsižvelgiant į vartotojų padarytą turtinį įnašą, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų, nėra nustatyti.

30. Minėta, kad iš Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalyse įtvirtintų imperatyvų įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatymu apibrėžti ne tik elektros energijos kainų ribų nustatymo kriterijus, bet ir paslaugų, *inter alia* elektros įrenginių prijungimo prie skirstomųjų tinklų įkainių nustatymo kriterijus, kad minėti įkainiai galėtų būti diferencijuojami pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, *inter alia* į vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų būtiną sąnaudą, bei atsižvelgiant į tai, ar yra vartotojų padarytas turtinis įnašas, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų.

Minėta ir tai, kad pagal konstitucinį teisinės valstybės principą Seimas neturi teisės pavesti Vyriausybei ar kuriai nors kitai institucijai įgyvendinti jo konstitucinę kompetenciją.

31. Konstatuotina, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalyje (2009 m. liepos 15 d. redakcija) nustačius, jog visi vartotojai turi apmokėti 20 procentų skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų, susijusių su vartotojų įrenginių prijungimu, tačiau nenustačius kriterijų, pagal kuriuos nustatomas skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų dydis, *inter alia*, kad šis dydis galėtų būti diferencijuojamas pagal vartotojus, objektyviai esančius skirtingose padėtyse, taip pat atsižvelgiant į vartotojams reikalingas paslaugas, bei atsižvelgiant į tai, ar yra vartotojų padarytas turtinis įnašas, prijungiant jų įrenginius prie elektros tinklų, yra nukrypstama nuo iš Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalių, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių imperatyvų.

32. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 42 straipsnio 4 dalis (2009 m. liepos 15 d. redakcija) tiek, kiek joje nėra nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis nustatomas skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų dydis, prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56, 69 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

n u t a r i a:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 2004, Nr. [107-3964](#)) pagal priėmimo tvarką neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija; Žin., 2004, Nr. [107-3964](#)) 42 straipsnio 3 dalis tiek, kiek joje nėra įtvirtinti vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių nustatymo kriterijai, kuriais turėtų vadovautis Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija tvirtindama vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainius, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d.

redakcija; Žin., 2004, Nr. [107-3964](#)) 42 straipsnio 4 dalis (2009 m. liepos 15 d. redakcija; Žin., 2009, Nr. [91-3912](#)) tiek, kiek joje nėra nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis nustatomas skirstomųjų tinklų operatorių, vykdančių vartotojų įrenginių prijungimo paslaugą, būtinų sąnaudų dydis, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

4. Nutraukti bylos dalį pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija; Žin., 2004, Nr. [107-3964](#)) 43 straipsnio 3 dalies nuostatos „Nustatant viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribas: <...> 3) atsižvelgiama į paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertę, kuri nustatoma pagal paslaugos teikėjo finansinę atskaitomybę; <...> 5) normatyvinio pelno norma, skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės, kiekvienais reguliavimo periodo metais turi būti ne mažesnė kaip dešimties metų trukmės Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų, įvykusių per praėjusius paskutinius 36 kalendorinius mėnesius, metinės palūkanų normos procentais aritmetinis svertinis vidurkis, padidintas 3 procentiniais punktais“ neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

5. Nutraukti bylos dalį pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas (2004 m. liepos 1 d. redakcija; Žin., 2004, Nr. [107-3964](#)) ta apimtimi, kuria prijungiant vartotojo įrenginius prie skirstomųjų tinklų, nėra nustatyta prievolė atsiskaityti su vartotojais, išreiškusiais valią perleisti jų lėšomis įrengtus energetikos objektus energetikos įmonės nuosavybėn, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4, 5 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius
Toma Birmontienė
Pranas Kuconis
Kęstutis Lapinskas
Zenonas Namavičius
Ramutė Ruškytė
Egidijus Šileikis
Algirdas Taminskas
Romualdas Kęstutis Urbaitis